

AZ AVANTGÁRDTÓL AZ ANTROPOLÓGIÁIG ÉS TOVÁBB

Jól szervezett intézményt vett át, amikor 2008-ban a Miskolci Galéria és Városi Művészeti Múzeum igazgatója lett. Elismeréssel, tisztelettel beszél elődje munkájáról, de azt sem titkolja – nem is titkolhatná –, fontosnak tartja az intézmény szerepének, feladatának újraértelmezését. A kulturális élet változásairól, az értelmiségi szokások átalakulásáról, az időnként tapasztalható művészetellenes megnyilvánulásokról, az értetlenség és érdektelenség okairól is beszélgettünk Bán András művészettörténésszel.

– Nem vagyok művészettörténész, pontosít beszélgetésünk elején Bán András. Bár az ELTE matematika–művészettörténész szakán végeztem, de szabályos kutatómunkát történésszésként nem nagyon végeztem, ezért nem is szoktam magam művészettörténésznek nevezni. Mielőtt egyetemi oktató lettem, leginkább műkritikusként dolgoztam, az volt a fő tevékenységem – amíg volt értelme.

– *Meddig volt értelme?!*

– Ha időpontot kellene meghatároznom, a '90-es évek elejét mondanám. Akkorra szűnt meg a műveltségben élő napi figyelem, az értelmiség figyelme.

– *És akkoriban szűnt meg nagyon sok napilapban a kulturális rovat...*

– Először én is azt hittem, hogy a lapok elüzettedése, a kultúrrovatok megszűnése okozta a bajt. A buta újságtulajdonosi törekvést hibáztattam, de rá kellett jönnöm, hogy nagyon realista lépés volt a részükről ez a korlátozás, hiszen nem volt kit megszólítani. A régi értelmiség, az idősebb generáció – finoman szólva – problémás helyzetbe került. Elvesztettük hitelünket, nem vittük végig a rendszerváltást, és ezzel saját szemünkben is hiteltelenné váltunk. Egyszerűen nem volt koncepciónk arra, hogy abban a helyzetben, amely itt 1989 után kialakult, miképpen kellene kinéznie a jól strukturált, demokratikusan működő művészeti világnak. Meghagytuk régi, rosszul működő struktúrákat, bevezettünk új, átgondolatlan szabályokat. Nem volt erős, komoly elképzelésünk a jövőről. Megszűnt az a kritikus

értelmiségi kontroll, amely karban tartaná a fiatalok nagyobb részének gondolkodását.

Bölcsészkarri oktatóként is tapasztalnom kellett, hogy fokozatosan elértéktelenednek az értelmiségi szakmák. Az egymást váltó politikai hatalmak egyre markánsabban kinyilvánítják, hogy mekkora tehertétel számukra az értelmiség jelenléte, tehát a képzéssel egyre ellenségesebbek. Erre a korosztályra már nem jellemző a kritikai beszédmód, de a politika számára kellemetlen is lenne a mindenbe beledumáló, véleményező értelmiségi jelenléte. Ez az elutasító magatartás meg is látszik a mai bölcsészkarok állapotán. Ráadásul be kell látnunk, hogy az olvasás, a könyv, a folyóirat egyre kisebb kör számára jelent értéket. Szomorú tény, hogy például ma a folyóirat leginkább csak azokat érdekli, akik csinálják. Nem vagyok a változások elítélője, nem akarok az internet ellenében beszélni, csak megjegyzem, az internet terjedésével, népszerűsödésével párhuzamosan megváltoztak a tájékozási szokásaink, a minőség mérlegelése.

– *Az interneten is megtalálható életrajzát tekintve úgy tűnhet, nagyon jól indult a pályája: az Élet és Irodalom munkatársa lehetett, kiállításokat rendezett, kiadványokat szerkesztett...*

– Nagy László költő támogatásának köszönhetően 1973-ban – közel húsz évre – az ÉS képszerkesztője lettem, és 1982-ig, amíg nem volt állásom, ennél a lapnál volt leadva a munkakönyvem. Akkoriban nagyon fontos volt, hogy ne munkakerülőként tartsák nyilván az embert. Nagy László szavának szerepe lehetett abban is, hogy a változó

és eléggé barátságtalan vezetés ellenére nem piszkáltak, nem tettek ki ebből az állásomból, pedig abban az időben elég sok zűröm volt.

– *Zűrös ifjú volt?*

– Szerintem nem. Mégis 1975-től kezdődően egymást váltották azok a munkáim, amelyek lényegében külső beavatkozással értek véget. Ezek közül talán a legszomorúbb történet éppen Miskolchoz, illetve a megyééhez kapcsolódik. Dobrik István 1980-ban hívott ide először. Ő akkor a Herman Ottó Múzeum képtárában dolgozott. Nehéz lenne rekonstruálni az eseményeket, de szerintem ő járta ki, hogy Lengyel Laci munkáját folytatva Török Tamással építsük tovább Sárospatakon a képtárat. Rövid idő alatt nagyon komoly avantgárd gyűjteményt hoztuk ott létre, majd másfél év után – akkor már szokásosnak mondható – rutinszerű belügyi beavatkozással elzavartak.

– *Mi volt a baj?*

– Én. Az akkori hatalom szemében zűrösnek tűntem, és mindig találtak valami okot, amibe bele lehetett kötni. Sajnos abban az időszakban több munkám is hasonlóan végződött. Voltam a Fiala Művészek Klubjában művészeti szekcióvezető, kirúgtak. Voltam a Fiala Képzőművészek Stúdiójának elnökhelyettese, onnan is el kellett jönnöm. Amikor először történt 1977-ben – a Bartók Béla úton vezettem egy galériát –, hogy fél év múlva kirúgtak, akkor még megviselt, aztán már nem lepett meg. Most már tudom, az akkori kor sajátja volt ez az eljárás is. A mai fiatalok – hál’ Istennek – talán már nem is értik, miről beszélek. Hogy mi volt a baj velem, ezt egyszer Ember Mária író – akinek én nagyon sokat köszönhetek – a következőképpen fogalmazta meg. Emlékszem, furcsán rám nézett és megkérdezte: „András, maga szokott gondolkodni?” Először meglepődtem, aztán kimondtam az igent. Szoktam gondolkodni. Mire ő: „Na, na, akkor maga másként gondolkodó!” Nem kellett ennél több ahhoz, hogy valaki gyanús legyen. Az ember ment a feje után, tette a dolgát. Mi is tettük a dolgunkat, és tudtuk, ezzel mindig lesz valami baj, hogy lehallgatják a telefonunkat, hogy utánunk nyúlnak, hogy listák keletkeznek rólunk. Nem volt különösebb félelemérzésem, bár visszaneézve most már azt mondom: lehetett volna.

– *A rendszerváltás után kikérte a megfigyelésével kapcsolatos dokumentumokat?*

– Kikértem, mert érdekelt. Különösebben nem lepett meg. Persze azt azért szomorú volt látni, hogy olyan kollégám, barátom neve is

felmerült a beszervezettek között, akiről ezt nem gondoltam volna. Ez is mutatja az akkori ártatlanságunkat. Meglehetősen töredékes a fennmaradt anyag, tulajdonképpen a legnagyobb balhékról nincs dokumentum.

– *A zaklatások ellenére is sokféle hívták, sokféle tevékenységet folytatott.*

– Sok mindennel foglalkoztam: kiállításokat rendeztem, írtam, szerkesztettem, összejöveteleket, konferenciákat szerveztem... És ennek a sokféleségnek – remélem – van egy magva: 1982-ig az akkor avantgárdnak tartott művészet legitimitása érdekében próbáltam tevékenykedni.

– *Miközben az első jelentős kiállítása a szovjet művészetet mutatta be...*

– Amikor 1977-ben megkaptam a budai Bartók 32 Galériát, és megakartam fogalmazni a kiállítási programját, jött a penzum, hogy novemberre szervezni kell valami szovjet kiállítást. Mit lehetett tenni?! Megkerestem az orosz avantgárd akkori szakértőit, Körner Évát, Ruzsa Györgyöt, Könczöl Csabát és még jó pár kollégát, akikkel sikerült összehoznunk egy avantgárd kiállítást. Az orosz avantgárd – az egész ránk nehezedő szovjetprobléma ellenére – az 1910-es, 1920-as évek művészeti életének egyik legizgalmasabb fejezete volt, és ezt próbálta megmutatni a mi kiállításunk is. Ezt talán még lenyelték volna. De csináltunk hozzá egy mellékletet, amely a kortárs orosz avantgádról szólt. Még tán ezt is lenyelték volna. A balszerencse úgy hozta, hogy épp’ akkor zajlott Velencében a disszidens biennále, az ott bemutatkozó orosz művészek közül többen szerepeltek nálunk is – és ez volt az, ami kiverte a biztosítékot.

– *Mind Ezek ellenére – és minden további kellemetlenség után – 1982-ben egy politikai napilapnál kapott főállást!*

– Máig érthetetlen számomra is, hogy a hatalmas belügyi dossziém ellenére állást kaptam, sőt, bizalmi állást, hiszen 1982-ben egy politikai napilapnál, a Magyar Nemzetnél lehettem műkritikus. Bementem a lap olvasószerkesztőjéhez, Ember Máriához, akit távolról ismertem, és azt mondtam neki, hogy írni szeretnék, erre ő azt mondta, jó, írjak. Előbb csak kis anyagokkal, félflekkes írásokkal jelentkeztem, aztán nagyobb elemzésekkel is, és egyszer csak felvettek főállásba. Rádásul nem sokkal az után, hogy a laphoz kerültem, az APÓ-tól küldtek hozzánk egy új főszerkesztőt. A fiataloknak – szerencsére – már nem értenék, milyen apóról beszélek. De a lényeg, hogy ez az ember a párt, az egypárt agitációs és propaganda osztályáról, küldött

egy listát, hogy kiket küldjenek el, mire ő megérkezik hozzánk. Ez a lista így kezdődött: Bán András, Csurka István... és még sokan mások. Nem tudom, mi történhetett, de Csurkát kirúgták, engem nem. Fogalmam sincs, ki vagy mi védett meg. Gyanítom, Ember Mária állt ki mellettem, de igazán soha sem tudtam meg, miért hagytak tovább dolgozni. Innentől kezdve viszonylag balhémentesen jutottam el a rendszerváltásig. A Magyar Nemzet – az adott viszonyok és lehetőségek között – egy árnyalattal nyitottabb, szabadabb volt, mint más politikai napilap abban az időben. Nem vagyok elfogult: én is sok mindent tudtam, hogy nem szabad leírni, és nem írtam le, rovatvezető-helyettesként mások cikkeiből is kihúztam, amiről tudtam, hogy nem szabad megjelenie.

– *Működött az öncenzúra...*

– Igen, ez volt az öncenzúra. De mindezek ellenére olyan emberek kezdtek mellettem dolgozni, mint Hajdu István, aki most a Balkon főszerkesztője, Gyetvai Ági, aki sajnos már nem él, pedig kiváló művészeti író volt, vagy a szintén már elhunyt Vadas Ferenc építész-kritikus, várostörténész. Kezdett valami formálódni, annak ellenére, hogy még '89-ben is azt gondoltuk, itt bizony soha semmi nem fog megváltozni. Ebben teljesen biztosak voltunk...

– *A műkritika rendszerváltás utáni helyzetéről már beszéltünk, de arról még nem, hogy miért Debrecenben és miért filozófiából doktorált!*

– Míután a műkritikát otthagytam, vagy inkább a műkritika hagyott ott engem, egyetemen kezdtem oktatni, és ehhez szükség volt a tudományos fokozat megszerzésére. A barátaim révén esett a választás Debrecenre. A választott témám egy hozzám közel álló személy: Hevesy Iván műkritikus munkásságának elemzése volt.

– *Mert?!*

– Egyetemista koromban összeállítottam egy fotóelméleti szöveggyűjteményt, és már az abban szereplő Hevesy Iván-írások is megszólítottak. Amikor őt választottam témaként, még nem tudtam, hogy benne egy kicsit magamat is vizsgáltam. Érdekes tükörhelyzet ez. Hevesy Iván matematika–művészettörténet szakon végzett az egyetemen. Műkritikusként dolgozott elég szabadon. Közvetítő szerepet vállalt az avantgárd érdekében. Őt is foglalkoztatta a kulturális antropológia. Nagyon intenzíven érdeklődött a fotográfia iránt... Soroljam még?!

– *Ugorjunk! A fotó gyakorlata is foglalkoztatja?*

Kérdéshetném úgylis: fotózik?

– Mint minden fiatal, én is írtam verseket, festettem és fotóztam, de 16–17 éves koromra kigyógyultam ezekből a gyermekbetegségekből. Tehát nem fotózom, nem alkotóként, hanem kutatóként érdekel a fotózás. A '80-as évektől kezdve különösen sokat foglalkoztam a családi fotózással. Nagyon izgatott a kommunikációnak az a formája, amit nem tudott cenzúrázni a hatalom. A családi fotózás ilyen volt. Ezen a téren minimális mértékben lehetett befolyásolni az embereket. Ráadásul az egész szocialista rendszer egyik vezérgondolata volt: „a múltat végképp eltörölni”, és ezzel szemben a családi fotó éppen a múltról szól. Ezekben a képekben benne van az emberek privát múltézése. Különösen érdekesek az '56-os képek. A rendszerváltás előtt ugyan még nem találtam ilyen fotókat, de később ezek is előkerültek, pedig komoly egzisztenciális kockázatot jelentett megőrizni a forradalom napjaiban készült felvételeket. Tulajdonképpen a családi fotóknak köszönhetően léptem tovább vizuális antropológia felé, és így kerültem kapcsolatba Kunt Ernővel is.

– *Tehát a kulturális antropológiának, a Miskolci Egyetemen tanszéket alapító Kunt Ernőnek köszönhetjük, hogy az 1990-es évek elején megérkezett Miskolcra?!*

– Az egyetemre Kunt Ernő hívott, de sokkal korábbi a kapcsolatom a várossal. Gyerekkoromban is sokat voltam itt. Édesanyám, Ritly Valéria művészettörténész a Múcsarnok művészettörténészeként gyakran rendezett itt kiállításokat, grafikai biennálékat, téli tárlatokat. Édesapám, Bán Róbert filmrendező a filmszemlék miatt járt Miskolcra. Ha lehetett, én is jöttem velük. Felnőttként pedig 1980-ban, a Sárospataki Képtárnak köszönhetően kerültem kapcsolatba a Miskolccal, az intézmény központjában, a Herman Ottó Múzeumban dolgozó kollégákkal. A Miskolci Egyetemre Kunt Ernő hívott. Örömmel, és – úgy érzem – felkészülten jöttem, hiszen korábban tanítottam már Pécsen és Szegeden. Azt szoktam mondani, a szegedi diák felkészültségének, szigorának köszönhetően tanultam meg tanítani. Sajnos Kunt Ernő a miskolci Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék alapítása után nem sokkal, 1994-ben meghalt. Sokáig hányattatott sorsa volt a tanszéknek. A '90-es évek végére stabilizálódott a helyzet, nagyjából akkorra, amikor már egyre rosszabbak lettek a körülmények. Ennek ellenére azt gondolom, a képzés máig jó, a diplomáinkat elfogadják, el tudnak helyezkedni a volt hallgatóink.

Annak pedig személy szerint is különösen örülök, hogy a fotótörténészek között több olyan kolléga van, aki Miskolcon szerezte a diplomáját.

– *Saját pályájának következő állomása a Miskolci Galéria.*

Mi volt az újabb váltás oka?

– Semmi különösebb okom nem lett volna a váltásra. Miskolcon volt a főállásom, de közben más egyetemeken – Nagyváradon és Debrecenben – is tanítottam. Azt gondoltam, én már innen, az egyetemi katedráról megyek nyugdíjba, de 3 évvel ezelőtt megváltozott minden. Ismét Dobrik István „nyúlt bele” az életembe. Azt mondta – teljesen váratlanul és talán elhamarkodottan –, ő bizony nyugdíjba megy, és azt kérte, pályázzak a helyére. Valljuk be, nem sok jelölt közül választhatott, hiszen ebben a városban alig néhány embernek van az állás betöltéséhez megfelelő végzettsége. Miskolc nem tudja megtartani a művészettörténészeket.

– *Ismerte a Miskolci Galériát. Külső munkatársként dolgozott már itt.*

Túl sok meglepetés nem érhet.

– Nagyon jó állapotban vettem át az intézményt. Dobrik István kiválóan beindította, bejáratta a működését. Korábban is gyakran megfordultam itt, voltak közös munkáink, így beléltam a galéria életbe. Bevallom, nem mindenben értettem egyet Istvánnal. Voltak közöttünk nézetkülönbségek, de most már úgy látom, hogy azok közül a döntések közül, amelyeket akkor én nem tartottam volna jónak, nagyon soknak úgy kellett történnie. Nem volt egyszerű belátnom, mégis azt kell mondanom, bizonyos kérdésekben nem lehetett másképpen dönteni. Nekem is részben azokon az ösvényeken kell továbbmennem, amelyeken ő elindult, de némely dolgon kellett változtatnom.

– *Vegyük sorra: mi marad, mi megy?*

– Folytatni kell a grafikai biennálék sorozatát, a téli tárlatokat, a helyi művészet támogatását, mert másra nem igen számíthatnak, mint a galériára. Tovább kell folytatnunk a grafikatörténet kutatását. Szükség van a populárisabb, a nagyközönség számára vonzó kiállításokra. Az állandó kiállításokról, a Szalay-, Kondor-, Feledy-gyűjteményünk bemutatásáról gondolhatok valami nagyon mást, mint amit az elődöm képviselt.

– *Mást gondol?*

– Igen. Azt gondolom, hogy ma az állandó kiállításoknak nem nagyon van értelme.

– *Nesze neked, Mona Lisa!*

– Jogos a megjegyzés. Egy-egy műalkotás vagy képzőművészeti múzeum is lehet turisztikai célpont, és a turisztikai szempontból frekventált helyeken lehet értelme az állandó kiállításoknak, de már ott sem igazán látogatottak. Magyarországon vegyük például Szentendrét, ahol az utóbbi húsz évben nagyon sokat veszítettek látogatottságukból az egyéni múzeumok. A korábban legnépszerűbb Kovács Margit Múzeum sem vonz már annyi érdeklődőt, mint régen. Ezek az egy személy köré rendezett kisebb tárlatok érdektelenné váltak. A kultúrát is átütta a média, és igazán csak a „sztárok” vonzzák a közönséget.

– *Ez úgy hangzik, mintba a nézettség értékmérő lenne.*

– Az utóbbi húsz év fontos változása, hogy a nézettséget nem lehet figyelmen kívül hagyni. Nem lehet azt mondani, hogy ez csak a keveseknek szól. Az európai vagy az észak-amerikai muzeológia helyzetét vizsgálva láthatjuk, hogy az igazán jó intézmények értéket tudnak átadni – magas nézettség mellett. Megfelelő múzeumpedagógiával, látványossággal, marketinggel jól meg támogatott nagy kiállítások születnek szerte Európában, amelyek szakmailag is megrázóan új élményt adnak közre.

– *Ha viszont se pénz, se érdeklődés, következő lehet a teljes feladás?!*

– Az egész, amit itt a galériában teszek, éppen arról szól, hogy nem szabad feladni, hanem másféle művészeti megoldásokat kell kitalálni. Az új utak megtalálásában fontos szerepe van a döntéshozóknak, a szponzorációnak, a látogatottságnak, a médiában való jelenlétnek... Nézzük csak meg, hogyan alakult át az elmúlt években a kultúrára fordítható pénzek elosztása. Vegyük példának a Nemzeti Kulturális Alapot. Kezdetben a hangsúly az alkotókollégiumokon volt, azokra figyeltek, amelyek közvetlenül a mű megteremtésével foglalkoztak. Tíz évre rá az egész struktúra úgy alakult át, hogy a pénzeknek legalább negyedrésze a nagy rendezvényekre, a fesztiválokra megy. Ennek az lenne az értelme, hogy minél több emberhez eljussanak az újonnan létrejövő kulturális értékek. Sajnos a fesztiválok nagyobb része nem ilyen. Nagyon sok jó kezdeményezés ment tönkre, mert a popularitást, a népszerűséget hajszolva feladta eredeti elképzelését.

– *Nézzük, mit lehet tenni az adott körülmények között a Miskolci Galériában! Mi lehet ma a feladata Miskolcon egy ilyen intézménynek?*

– Amikor 3 évvel ezelőtt elkezdtem ezt a munkát, volt néhány sejtésem, de nem állítom, hogy tisztán láttam a feladatokat. Feltettem magamnak a kérdést, hogy képes vagyok-e a gyakorlatba is átültetni mindazt az elképzelést, ideát, amit az előző 15 éves egyetemi munkám során is képviseltem. Arra hamar rájöttem, az intézmény ki van találva, és minden kritikám ellenére jól van kitalálva. Ami működik, annak nagyobb részén nem szabad változtatni.

– *A grafikai biennále triennále lett.*

– Ennek a változásnak az előkészítése már korábban, az én igazgatóságom előtt megkezdődött. Tulajdonképpen három képzőművészeti seregszemle, az egri akvarell, a salgótarjáni rajz és a miskolci grafikai biennále összehangolásáról van szó. Úgy látom, mára az egri és a salgótarjáni rendezvény is megfáradt egy kicsit, és ez történne – ha nem nyúlunk hozzá – a miskolci grafikai biennáléval is.

– *Hozzányúltak?*

– Igen. Kell a frissítés. A hagyományos, szabad beadásos pályázat mellett készült egy meghívásos kiállítás is. A kurátorok által felkért művészek egy előre megadott témát állítanak középpontba, ez a hívó szó 2011-ben egy mai sokszorosított grafikai probléma: az ábrázolás.

– *Mi történik a korábbi állandó kiállításokkal?*

– Gyorsabban változó, kisebb, problémaérzékenyebb kiállításokra van szükség. A Petró-házban tavaly készült egy kis elegáns Szalay Lajos- emlékkiállítás. Elképzelhető, hogy visszakerül abba az épületbe a Kondor-gyűjtemény is, és lehetne az a hely a XX. századi grafikáé. A Feledy-házban pedig Feledy Gyula alkotásai mellett helyet kaphatnak a kortársai is. A színészmúzeumunk állandó kiállítása tavaly újult meg, de folyamatosan frissül, gyarapodik, bővül a gyűjtemény. Ezekben az esetekben, ha kicsit másképpen is, de járjuk tovább a megkezdett utat. Ami viszont átgondolást igényel, hogy miként lehet egy keveseknek szóló képzőművészeti kiállítóhelyet városi múzeum-má, a helyi kollektív emlékezet gyűjtőhelyévé tenni.

– *Az intézmény hivatalos nevében benne is van a múzeum: Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum...*

– Meg kell mutatnunk a napjainkban születő értékeket, de fel kell dolgoznunk az emlékeinket is. Az emlékezés alapvetően vizuális, hi-

szen képeink vannak, még hozzá változó képeink vannak a múltból. Azt gondolom, hogy egy emlékező helynek képesnek kell lennie arra, hogy megmutassa ezt a dinamikusan változó elemekből álló emlékképet. Ez nagyobb részt terv, részben megvalósult esemény. Megvan az irány, ami felé indulunk. Arra keressük a választ, milyen is ez a város? Bár nem vagyok miskolci, de én is megtapasztaltam azt a folyamatos identitásválságot, azt a rosszkedvet, azt az önértékelési zavart, amelyben ez a város él 1990 óta. Azt gondolom, hogy egy ilyen emlékező helynek nagyon fontos feladata a múlt megmutatása, értelmezése. Példaként a hódmezővásárhelyi Emlékpont Múzeumot szoktam felhozni, amely szakmailag nagyszerű kiállítás. Egy hihetetlen erős tételre építette a helyi emlékezettel foglalkozó intézményt. A múzeum a szocialista-kori Hódmezővásárhely történetét dolgozza fel, és azt sugallja: mindannyian bűnösök vagyunk. Aki nem állt ellen, aki részt vett, mindenki szem volt a láncban. Ez egy nagyon markáns, megosztó ítélet. Még az is lehet, hogy igaz. Ha igen, akkor nyilván sokunknak fájdalmas, nekem is, és nehéz vele együtt élni. Azt gondolom, a mi „emlékező” kiállításaink alapján kialakuló történelemkép nem ennyire szélsőséges. Megpróbálja szétszálazni a múltat, és úgy megmutatni azt, ahol tevőlegesen szerepet játszottunk, azt, ahol kiszolgáltatottak voltunk, azt, ahol lehet lelkiismeret furdalásunk, és azt, ami lelki megtisztulást jelenthet. Így talán rá tudunk nézni a múltunkra, rendbe tudjuk tenni az emlékeinket. Ez a történelemkép talán kicsit pozitívabb, talán kicsit optimistább. Ebben a sorozatban – az 1945 utáni Miskolc felidőzésében – eddig talán a legpontosabban megfogalmazott kiállításunk az „Emlékeim a beatkorszakból” volt. A ’60-as évek bemutatásához választott hívó szó a beat, a rock tűnt találónak, a következő hívó szó a film lesz.

– *A Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum újabb „múzeumokkal” is gyarapodott. A Petró-házban egyszer csak megjelent a Nagy Kunszt, teljes néven Nagy Kunszt Kortárs Képzőművészeti Tanulmányi Múzeum...*

– A Nagy Kunszt születésénél ott volt a nagy kérdés, hogy az adott körülmények között – a meglehetősen szerény költségvetésből, viszonylag kis pénzből – hogyan tudunk hatékonyan működni. Hogyan tudjuk megszólítani a közönséget. Azért indult el ez a projekt, hogy be tudjuk hozni azokat a gyerekeket, fiatalokat, akik még nincsenek beoltva a kortárs művészetek ellen. Tulajdonképpen múzeumpedagógiai programokat szervezünk, de nem egy adott kiállításra próbáljuk behozni a közönséget, hanem megfordítva: a múzeumpedagógiai célra szervezünk kiállításokat. Első „kunszt” volt az Egó a

falon, aztán jött a Találkozás David Bowie-val, az Egészen kis tájak, a Betűzve, legutóbb pedig a Rembrandttól Picassóig. Úgy tűnik, ez a modell működik, nagyon jó a visszhangja, egyre nagyobb az érdeklődés a program iránt. De nem az a cél, hogy beszéljenek rólunk, hanem hogy évente bejöjjen ide 2 ezer gyerek. Akik most az osztályokkal járnak hozzánk, azok később önálló látogatóink lesznek.

– *A Nagy Kunsztnál is talányosabb M.I.C.A. „Ki ő, s vajb mit akar?”*

– Teljes nevén Miskolci Kortárs Művészeti Intézet. Ez a projekt már a következő generációt, az egyetemista korosztályt célozza meg. Nagyon sok rendezvényével kilép a hagyományos galériák világából, más helyszínekre, közterekre, utcákra is kiviszi a kortárs képzőművészet alkotásait. Ezeknél a megmozdulásoknál a látogatottság nem mérhető. Az viszont biztos, nagyon sokan látták például a Hősök terén felépített labirintust, vagy a Szinva teraszon a báránybőrrel bevont Ölelést, és senki sem bántotta ezeket az objekteteket. Használták őket, szerették őket. Már az is egy pozitív üzenet, hogy szépen, épen megmaradtak.

– *Viszont biztos vagyok benne, hogy ezek az akciók is felvették egy sor kérdést. Például, hogy miként viszonyul a báránybőrös Ölelés a Miskolci lányok bronzszobrához?! Nem kéne erről írni?*

– Dehogyan nem! Írni is, beszélni is kellene erről. Szerencsére készítettünk katalógusokat, és ezekkel az akciókkal kapcsolatban is jelentek meg publikációk a szakmai lapokban és a helyi médiában. De ez még mindig kevés. Meg kell találnunk a megfelelő kommunikációs lehetőségeket. A hagyományos csatornákról sem mondhatunk le, de nagy lehetőségek vannak az internetben is.

– *Tehát még ne tessük a műkritikát?!*

– Semmiképpen! Műértelmezés, a műalkotások elemzése, értékelése nélkül befogadásról sem beszélhetnénk. Az már egy nehezebb kérdés, hogy miként juthat el a műkritika az olvasóhoz. De egyelőre leginkább azért dolgozunk, hogy egymásra találjon a műalkotás és a közönsége.

– *És mikor készülhetne részletes elemzés, értékelés a Miskolci Galéria újdonságairól, változásairól?*

– Minden munka megkívánja a folyamatos elemzést, értékelést, a szakmai kontrollt. Persze ahhoz időre van szükség, hogy kirajzolódjának a folyamatok, értékelhetővé váljanak az eredmények. Most még csak az alapvetésnél tartunk, épp’ hogy elindultunk a kijelölt úton. Amikor elköteleztem magam a város mellett, amikor vállaltam a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum vezetését, hosszútávra szóló terveket készítettem. A művészeti élet sem a naptárhoz, pláne nem a hivatali vagy politikai ciklusokhoz igazodik, de forrongása, útkeresése, folyamatos megújulása ellenére – vagy éppen ezért – megkívánja a biztos szakmai és intézményi hátteret.